

FRANCESC, PASTOR I TEÒLEG

UNIVERSÀLIA

Núm. 2

DANIEL PALAU (ed.)

FRANCESC, PASTOR I TEÒLEG

Actes del Congrés
«L'aportació del papa Francesc
a la teologia i a la pastoral de l'Església»
(Barcelona, 12-14 de novembre de 2019)

ATENEU UNIVERSITARI SANT PACIÀ
FACULTAT DE TEOLOGIA DE CATALUNYA
2020

Disseny de la coberta: Ernest Gil i Jordi Massegú.
Il·lustració de la coberta: El papa Francesc. Foto Cathopic.
Domini públic.

© Edicions de la Facultat de Teologia de Catalunya (AUSP)

© Dels autors

Barcelona, novembre 2020

ISBN: 978-84-122798-1-8

Dipòsit legal: B 19821-2020

Composició i impressió: Parangona Realització Editorial, sl.

SUMARI

Sumari	5
Pròleg, <i>Daniel Palau Valero</i>	7
Inauguració del congrés «L'aportació del papa Francesc a la teologia i a la pastoral de l'Església», <i>Card. Joan Josep Omella (Barcelona)</i>	11
Una Església en comunió i sinodal <i>Card. Luis F. Ladaria (Roma)</i>	17
L'Església, poble sant de Déu, subjecte de l'anunci de l'evangeli <i>Card. Matteo Zuppi (Bolonya)</i>	33
Una Església mare de misericòrdia i samaritana, <i>Margarita Bofarull i Buñuel (Barcelona)</i>	53
Una Església pobra per als pobres. Els pobres com a dada teològica <i>Armand Puig i Tàrrach (Barcelona)</i>	77
El papa Francesc i el missatge de l'alegria <i>Card. Walter Kasper (Roma)</i>	105
Fer teologia en diàleg amb la vida <i>Mons. Joan Planellas i Barnosell (Tarragona)</i>	129
Consciència moral i discerniment espiritual <i>Maurizio Gronchi (Roma)</i>	171

La pietat popular: <i>Sensus fidei i Locus theologicus</i> <i>Carlos María Galli (Buenos Aires)</i>	193
Gest, símbol, paraula. Una Església que comunica l'evangeli <i>Andrea Tornielli (Roma)</i>	239
Ecologia integral: fonaments teològics i antropològics, <i>Prem Xalxo (Roma)</i>	251
El papa Francesc i la globalització. Mundialització de la solidaritat <i>Mons. Jean Mbarga (Yaoundé)</i>	275
La cultura de la Pau: l'esperit d'Assís <i>Mons. Félix A. Machado (Vasai, Índia)</i>	297
El papa Francesc: el diàleg interreligiós <i>Catherine Cornille (Boston)</i>	317
El diàleg ecumènic segons el papa Francesc <i>Mons. Adolfo González Montes (Almería)</i>	341
Construir una Església des de les perifèries urbanes i existencials <i>Card. Carlos Osoro Sierra (Madrid)</i>	383

PRÒLEG

Del 12 al 14 de novembre va tenir lloc a la seu de l'Ateneu Universitari Sant Pacià (AUSP) de Barcelona, el congrés internacional dedicat a «L'aportació del papa Francesc a la teologia i a la pastoral de l'Església».

Amb la publicació de totes les intervencions d'aquells dies es posa en relleu no solament el caràcter indiscutiblement internacional de la figura del papa Francesc, sinó el desig d'entrar en una millor comprensió i recepció de les seves intuïcions teològicopastorals. Tal com es pot observar en el mateix títol del congrés parlem d'«aportació», és a dir, de la contribució que el Papa ofereix amb el seu magisteri, llegeixi's el desplegament i el desenvolupament de les seves intuïcions heretades de la seva pròpia biografia, rebudes i viscudes en la tradició de l'Església.

Es tracta d'enfortir la nostra capacitat d'observació per a descobrir pròpiament els reptes del present i les urgències evangelitzadores d'aquest canvi d'època. Per un altre costat, es subratlla l'estreta relació entre el camp de la reflexió i el de l'acció, la teologia i la pastoral. El papa Francesc és un home ple de l'Esperit, i per tant, ple d'intuïcions, que fan que la pastoral no sigui quelcom proper a la improvisació, i que la teologia no sigui un sistema tancat o complet en ell mateix.

La capacitat de lectura de la realitat del Papa és aguda, precisa, entesa inicialment per la pròpia trajectòria vital, però completada per aquesta quan han transcorregut set anys, i poc més, del seu pontificat. El desig de relacionar de diverses dades i realitats humanes marcades per l'esperança, però també pel dolor

de l'innocent, fan d'aquestes intuïcions un atent avís a no construir la reflexió o comprensió de la realitat humana des de dalt, des de l'abstracció. Al mateix temps, l'Esperit és qui interpel·la a viure cada instant des de la confiança en Déu i des de l'esperança, que no és fugida del present, sinó recepció i acceptació d'aquest. I és aquest mateix Esperit de Déu el qui permet créixer en l'exercici del discerniment, a través de moments de desolació i de consolació. Avui, com sempre, i d'aquí prové la insistència del papa Francesc, pastor de pastors, és necessari créixer en la intenció i la capacitat d'«obrir els ulls» davant la realitat, tal com es manifesta, i reduir la distància entre allò cregut, allò esperat i allò viscut.

Aquest desig es tradueix en una aportació significativa, comprensible i propera, que potencia en l'acció evangelitzadora una escolta atenta, activa, i una sensibilitat generosa i creïble. Actituds de gran exigència espiritual que els ponents del congrés tingueren la capacitat de recollir i transmetre de manera diversa, complementària i rica en dades biogràfiques del Bergoglio de Buenos Aires, i del Francesc de Roma, que sense ser un abans i un després, marquen una trajectòria molt clara i definida vers el repte evangelitzador del nostre món. Els ponents arribaren als oients amb les seves pròpies reflexions, per posar de relleu termes no complexos, però sí plens de referències a la mateixa tradició eclesial, i per aprofundir en aquestes intuïcions convençudes i convincents del mateix Francesc. Ens referim a termes tan escoltats com desitjables per a la nostra vida eclesial i la nostra renovació missionera, com ara alegria, santedat del pobre, discerniment, poble fidel de Déu, misericòrdia, conversió missionera, pietat popular, sinodalitat, Maria, etc.

El congrés es desenvolupà en tres dies, amb tres blocs diferenciats. A la manera d'un retaule barroc es va començar contemplant la fusta central, «L'Església, principi d'unitat del gè-

neres humà», amb les aportacions, i per aquest ordre, del cardenal Lluís F. Ladaria, precedit de les paraules inaugurals del cardenal de Barcelona J. J. Omella. Continuaren el cardenal de Bolonya M. Zuppi, i els professors M. Bofarull, religiosa del Sagrat Cor de Jesús, i el biblista i rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià, A. Puig i Tàrrach. La segona jornada es va centrar en l'aportació dels subratllats teològics, «Una teologia en el cor de la vida i del món», amb les intervencions del cardenal W. Kasper, l'arquebisbe J. Planellas, els professors M. Gronchi i C. M. Galli, i el laic A. Tornielli, per acabar amb el professor P. Xalxo. El tercer i últim bloc del nostre retaule focalitzà el seu desig exposant les intuïcions pastorals de Francesc, «Déu habita a la ciutat», amb les aportacions de J. Mbarga, arquebisbe de Yaoundé, el bisbe F. Anthony Machado de Vasai, la professora C. Cornille de Boston, el bisbes A. González Montes d'Almeria, i el cardenal C. Osoro de Madrid. Cadascuna de les intervencions ens remetien essencialment, com es podrà llegir, a les aportacions magisterials del papa Francesc, començant per l'*Evangelii gaudium* fins arribar a *Querida Amazonia*, passant per tots els textos majors, *Amoris Laetitia*, *Laudato si'*, *Gaudete et exsultate*, *Veritatis gaudium*, *Christus vivit*, i sense renunciar a tantes altres formulacions i referències del dia a dia, destacant l'àmbit homilètic de Francesc i els seus discursos en viatges apostòlics diversos.

Les quinze ponències, protagonitzades per homes i dones, pastors i experts, duen a terme una síntesi del pensament i l'acció del papa Francesc, i aquestes actes, publicades en castellà, català i italià, constitueixen una aportació necessària per a posteriors anàlisis.

Agraïm el treball d'organització i gestió realitzat des de l'equip de secretaria de l'AUSP, Begonya Palau, Adela Serra, Dolors Cerdán, Cristina Godoy, Anna Navarro així com des de l'equip de comunicació durant els dies del congrés, Òscar Bardají, Montser-

DANIEL PALAU VALERO

rat Rovira i Jordi Massegú. Que la publicació d'aquestes actes sigui un estímul per a recentrar en tot moment i en tota ocasió la missió de l'Església en aquest món nostre, obra de Déu.

Daniel Palau Valero
Director de la Càtedra de Teologia Pastoral
«Arquebisbe Josep Pont i Gol».